

Remiss - Ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård (SOU 2020:36)

Sammanfattning

Region Kalmar län (Regionen) har fått möjlighet att yttra sig över rubricerat betänkande. Regionen välkomnar att utredningen har genomförts med målet att bidra till bättre förutsättningar för en långsiktig utveckling där staten, regionerna och kommunerna tillsammans kan arbeta för en fortsatt förbättrad hälso- och sjukvård och därmed skapa ytterligare värde för patienterna.

Region Kalmar län;

- vill betona långsiktighet som avgörande i fråga om förutsättningar för en mer kunskapsbaserad vård.
- är positiv till utredningens ansats om att stärka befintliga strukturer, öka samspelet mellan aktörer, säkra bättre samordning inom staten och att öka fokus på helheten mellan regioner och kommuner som sjukvårdshuvudmän.
- är positiv till att betänkandet tar avstamp i sådana strukturer som aktörerna har etablerat under de senaste åren.
- vill framhålla vikten av att perspektivet för den statliga kunskapsstyrningen bör vara att förenkla för att den lokala nivån ska kunna tillämpa bästa tillgängliga kunskap i patientmötet.
- anser att utredningens stora fokus på statens roll i vissa delar bidrar till ett ensidigt tänkande och förslag som inte helt förhåller sig till tanken om ett sammanhållet system.
- anser att det är bekymmersamt att tanken bakom flera av utredningens resonemang synes vara snabbt statligt agerande utifrån tillgång till realtidsdata.
- anser att det är av största vikt att utformningen av statens hälso- och sjukvårdspolitik baseras på kvalificerade analyser och en tanke om långsiktig utveckling, där tolkningen av data och identifieringen av utmaningar samt utvecklingsområden har skett i dialog med sjukvårdshuvudmännen.
- anser att utredningen med fördel ytterligare hade kunnat belysa förutsättningar för ett robust och långsiktigt system, så som till

exempel vad som krävs för att säkra samverkan mellan kommuner och regioner i kunskapsstyrningsfrågor.

- anser att det finns behov av att ytterligare belysa regioner och kommuners förutsättningar som sjukvårdshuvudmän att arbeta kunskapsbaserat, med tanke på att nuvarande lagstiftning på området hindrar informationsöverföring mellan verksamhet som råder under socialtjänstlagen och den verksamhet som bedrivs med stöd i hälso- och sjukvårdslagen.
- bedömer att utredningens förslag i förlängningen kan innebära ökad belastning för sjukvårdshuvudmännen, till exempel kopplat till frågan om tillgång till data.

Region Kalmar län avstyrker;

- förslaget om att Nationella vårdkompetensrådet vid Socialstyrelsen på sin dagordning bör ta upp och söka tillfredsställande lösningar avseende professionernas praktiska förutsättningar att utföra sitt arbete i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet i syfte att stödja ett livslångt lärande.

Region Kalmar län tillstyrker;

- förslaget om att kunskapsstödsutredningens föreslagna lag om vårdkommittéer inte bör införas och att lagen om läkemedelskommittéer bör bibehållas.
- rekommendationen om att regioner och kommuner bör fortsätta att utveckla sitt samarbete och samverkan avseende kunskapsstyrning.
- förslaget om att regeringen genom sin myndighetsstyrning bättre bör stödja utvecklingen mot ett mer sammanhållet system för kunskapsbaserad vård.

Regionens ytterligare och mer detaljerade kommentarer enligt betänkandets disposition.

15. En statlig funktion för nationell uppföljning

Regionen delar utredningens uppfattning om att tillgången till data är en strategiskt viktig fråga.

Regionen anser att det är en risk att ett bredare perspektiv på uppföljning och utveckling av vården tappas bort vid för stort fokus på att just följa upp regeringens reformer och analysera var behovet av statliga insatser är som störst.

Regionen anser att ett ökat fokus på tillgång på data och att fler aktörer föreslås hantera personuppgifter riskerar att öka belastningen på sjukvårdshuvudmännen och bli kostnadsdrivande.

15.1 Följa regeringens reformer och satsningar på området

Regionen anser att det kan finnas risker förenat med förslaget att ge utökade möjligheter för Myndigheten för vård- och omsorgsanalys att hantera personuppgifter. Att hantera personuppgifter kräver stor kompetens och

kvalitetssäkrade processer, något som idag är väl utvecklat vid Socialstyrelsen och SCB. Att ge fler myndigheter uppdraget/möjligheten att hantera personuppgifter riskerar att vara kostnadsdrivande och kan även leda till ytterligare insamlingar och uppbyggnad av register/databaser, vilket nog bör vägas mot nyttan. För uppdraget att följa och utvärdera statliga satsningar bör myndigheten kunna inhämta aggregerad data från bland annat Socialstyrelsen.

15.2 Analysera var behoven av statliga insatser är som störst för att säkerställa god vård

Regionen vill betona nödvändigheten av att dialogen med hälso- och sjukvårdshuvudmännen är central i funktionens arbete. Detta skulle kunna regleras i tänkt regeringsuppdrag och myndighetsinstruktion.

15.4 Gemensam strategisk myndighetsdialog

Regionen anser att den myndighetsgemensamma dialogen behöver kompletteras med dialog med sjukvårdshuvudmännen. Det är av största vikt att det underlag och den dialog som avser att bidra till utformningen av statens hälso- och sjukvårdspolitik grundar sig i en gemensam syn med sjukvårdshuvudmännen om läget och utvecklingen, utmaningar och utvecklingsområden.

15.6 Förstärkt analyskapacitet på Socialdepartementet

Regionen anser att innebörden av förstärkt analyskapacitet vid Socialdepartementet bör förtydligas. En god beställar- och mottagarkompetensen på Regeringskansliet är en förutsättning för kunskapsbaserade uppdrag och beslut. Det bör dock inte ingå i uppdraget att göra egna analyser. Departementet bör nyttja sina myndigheter för detta ändamål. En ytterligare aktör som analyserar läget i vård- och omsorg riskerar att skapa motstridiga budskap och signaler och är även resurskrävande.

16 Förstärkt stöd till kunskapsbaserat arbete i regioner och kommuner

16.1 Ställningstagande avseende Kunskapsstödsutredningens förslag om vårdkommittéer

Regionen tillstyrker förslaget om att inte införa föreslagen lag om vårdkommittéer, och att bibehålla lagen om läkemedelskommittéer. Regionen har, i nationell samverkan och i samverkan inom den Sydöstra sjukvårdsregionen, etablerat ett väl fungerande system för kunskapsstyrning där läkemedelsarbetet utgör en integrerad del. Lagen om läkemedelskommittéer har också tjänat ett viktigt syfte i att etablera välfungerande strukturer och samverkan på området. Skäl för lagändring saknas därmed. Regionens läkemedelskommitté samverkar väl med den kommunala hälso- och sjukvården i länet.

16.2 Stöd till förutsättningar att arbeta kunskapsbaserat på lokal nivå i hälso- och sjukvården

Regionen anser att det är viktigt att det är sjukvårdshuvudmännen som ansvarar för implementering och förbättringsarbete i hälso- och sjukvårdsverksamheten. Statens arbete bör inriktas på att skapa förutsättningar och ge stöd utifrån behov. Kontinuerliga dialoger med sjukvårdshuvudmännen om behov av och utformning av stöd är centralt.

Regionen delar utredningens bedömning att staten i högre utsträckning än i dag bör utforma kunskapsstöd som möter den kommunala hälso- och sjukvårdens behov men vill samtidigt påpeka att det ur ett patient-/brukarperspektiv ofta är egalt vem som är huvudman och att kunskapen vanligen är oberoende av detsamma.

Regionen delar utredningens bedömning att stödstrukturerna för kunskapsstyrning inom kommunal hälso- och sjukvård bör stärkas. Samtidigt bör stöd utformas så att lokal kunskapsstyrning blir en för regioner och kommuner gemensam angelägenhet i den del av vård och omsorg som är gemensam. En möjlighet vore att lokala överenskommelser på området tecknas i linje med förslaget om en gemensam plan för primärvård som lämnats i betänkandet En god och nära vård – En reform för ett hållbart hälso- och sjukvårdssystem (SOU 2020:19).

Regionen anser att det är lämpligt att se över en eventuell reglering där regionerna kan bidra med samordning på länsnivå och att ett finansiellt stöd behöver vara mer långsiktigt än vad som skulle vara fallet med utredningens förslag att detta skulle ske via överenskommelsen om god och nära vård.

Regionen avstyrker förslaget om att det nationella vårdkompetensrådet ska ta upp och söka tillfredsställande lösningar avseende professionernas praktiska förutsättningar att utföra sitt arbete i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet i syfte att stödja ett livslångt lärande. Rådet är inte någon operativ funktion utan är stödjande på olika sätt för samarbetet mellan verksamheter och lärosäten. Regionen bedömer inte att man genom att hänskjuta frågan om livslångt lärande till detta råd kan förvänta någon betydande effekt.

Regionen anser att förslaget om att låta utreda frågan om obligatorisk MAR i kommunerna är ett för smalt perspektiv i relation till ambitionen om en starkt kunskapsbaserad vård och skulle riskera att skymma och fördröja en nödvändig utveckling av gemensamt arbete både i kunskapsstyrning och praktisk hälso- och sjukvård regioner och kommuner emellan. Inte minst pandemin har visat att ett bredare angreppssätt på frågan är nödvändigt. Regionen anser vidare att det oftast inte är ändamålsenligt att reglera enskilda yrkeskategorier. I det fall frågan ska utredas är det, precis som utredningen lyfter, av största vikt att det är en del i en bredare kontext med fokus på kompetensförsörjning.

Regionen tillstyrker rekommendationen om att regioner och kommuner bör fortsätta att utveckla sitt samarbete och sin samverkan avseende kunskapsstyrning och anser att utredningen med fördel ytterligare hade kunnat belysa förutsättningar för ett robust och långsiktigt system, till

exempel när det gäller att säkra en gemensam kunskapsstyrning och ökad samverkan mellan kommuner och regioner.

17 Långsiktiga förutsättningar för ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård

Regionen är positiv till ansatsen i förslaget gällande en 10-årig överenskommelse. Det är en önskvärd utveckling att gå mot bredare, mer långsiktiga överenskommelser mellan aktörerna som utgår från gemensamma målbilder och inte har fokus på riktade statsbidrag. I en långsiktig överenskommelse är det viktigt att system för kontinuerlig utvärdering byggs in.

Regionen är positiv till att en ambition med föreslagen överenskommelse är att tydliggöra politikens roll i kunskapsstyrningssystemet. Det är av stor vikt att skapa symmetri i dialogytorna – så att politik möter politik, och tjänstemän möter tjänstemän.

Regionen anser att det kan vara aktuellt att se över förordningen (2015:155) om statlig styrning med kunskap avseende hälso- och sjukvård och socialtjänst, så att den inte hindrar mer ändamålsenliga samverkansformer. Till exempel bör regleringen av Huvudmannagruppen ses över.

Regionen delar utredningens bedömning av vikten av att utforma processer där man använder myndigheternas specialiserade metodkompetens och huvudmännens sakkunskap på ett mer integrerat sätt än i dag när kunskap genereras, tillämpas och följs upp. Detta är arbete som håller på att utvecklas inom ramen för partnerskapen.

Regionen är positiv till en aktiv dialog med staten för att skapa samsyn kring behov och förutsättningar gällande tillgång till data, och utifrån det identifiera utmaningar och utvecklingsbehov till grund för en strategi för ömsesidigt nyttjande av data. Ansatsen måste vara bred och möta de juridiska frågeställningar som är aktuella. Regionen vill i sammanhanget påpeka att datainsamlingen inte bör innebära ytterligare krav på huvudmännen och att arbetet inte får ha ett ensidigt statligt perspektiv.

Regionen anser att samverkan på den sjukvårdsregionala nivån är en framgångsfaktor i arbetet för en mer kunskapsbaserad vård, något som kan uttryckas i en långsiktig överenskommelse.

19 Konsekvensbeskrivning

19.3 Kostnadskonsekvenser för regioner och kommuner

Regionen bedömer att utredningens förslag i förlängningen kan innebära ökad belastning samt kostnader för sjukvårdshuvudmännen, till exempel kopplat till frågan om tillgång till data. Om en sådan utveckling inte kan förhindras blir finansieringsprincipen tillämplig.

Regionen vill uppmärksamma att kunskapsstyrningsarbetet är resurskrävande för regioner och kommuner. Tillämpning av bästa tillgängliga kunskap kan ge ekonomiska vinster men kan även i vissa delar vara kostnadsdrivande varav lokala politiska prioriteringar krävs.